

Vergaderjaar 2023–2024

21 501-28

Defensieraad

Nr. 265

BRIEF VAN DE MINISTER VAN DEFENSIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 8 mei 2024

Hierbij ontvangt u de geannoteerde agenda voor de Raad Buitenlandse Zaken (RBZ) met de Ministers van Defensie, die op 28 mei 2024 in Brussel plaatsvindt. Op de agenda staat onder andere actuele zaken waaronder de militaire EU steun aan Oekraïne, opschaling Europese defensie-industrie en de ontwikkelingen binnen de militaire EU-missies en -operaties. Voorafgaand aan de RBZ vindt er een ministeriële *Steering Board* van het Europese Defensie Agentschap (EDA) plaats. Daarnaast vindt op 29 mei 2024 het Schuman forum plaats met partnerlanden en partnerorganisaties van de EU op gebied van veiligheid en defensie. Ik ben voornemens aan deze bijeenkomsten deel te nemen.

1. Raad Buitenlandse Zaken

Actuele Zaken

Hoge Vertegenwoordiger (HV) Borrell zal een update geven over de militaire EU-operatie ASPIDES in de Rode Zee. De operatiedoelstellingen van de operatie zijn het handhaven van de vrijheid van doorvaart en het bijdragen aan maritieme veiligheid. Operatie ASPIDES kan optreden in de gehele Rode Zee, de Golf van Aden en de Perzische Golf. De EU streeft daarnaast naar het leveren van een bijdrage aan de-escalatie in de regio via diplomatieke inspanningen.

Naar verwachting zal ook kort worden stilgestaan bij EUTM Mali. Het mandaat van EUTM Mali loopt op 18 mei 2024 af. De EU-lidstaten zullen naar verwachting tijdens de Raad Buitenlandse Zaken (BZ) van 27 mei besluiten het mandaat niet te verlengen en de missie dus niet voort te zetten. De politieke- en veiligheidsontwikkelingen in Mali maken het onmogelijk de operationele doelstellingen van de missie te realiseren.

Verder zullen er Raadsconclusies worden aangenomen over de voortgang op dossiers over de breedte van het gemeenschappelijke veiligheid en defensiebeleid (GVDB). Deze zullen o.a. ingaan op EU steun aan Oekraïne,

de Europese defensie-industrie, het handelingsvermogen van de EU in de wereld, de veerkracht van de EU en partnerschappen. Onderdeel hiervan is de nieuwe Militaire Mobiliteit *pledge*, die de doelen voor de periode 2024–2026 vaststelt. Ook worden er twee nieuwe EU-partnerschappen op het gebied van veiligheid en defensie aangenomen, met Moldavië en met Japan. Deze hebben als doel het versterken van de samenwerking met oog op de Russische agressie en de veranderende veiligheidssituatie in de Indo-Pacific.

Nederlandse inzet

Wat betreft ASPIDES is de Kamer op 5 april 2024 geïnformeerd over de aanvullende artikel 100-bijdrage aan maritieme veiligheid in de Rode Zee.¹ Het kabinet heeft besloten tot inzet van het *Joint Support Ship* Zr.Ms. Karel Doorman in EU-operatie Aspides, waarbij *associated support* wordt geleverd aan de VS-geleide *Operatie Prosperity Guardian* (OPG), vanaf begin mei tot uiterlijk eind augustus 2024.

Het kabinet is het eens met de beëindiging van EUTM Mali. Desalniettemin streven Nederland en veel andere lidstaten naar blijvende betrokkenheid van de EU in Mali via andere kanalen, zoals via de civiele missie EUCAP Sahel Mali, diplomatie en ontwikkelingssamenwerking.²

Wat betreft de Raadsconclusies over het GVDB is de inzet van Nederland om het ambitieniveau hoog te houden en de Europese defensiesamenwerking te versterken in het licht van de huidige veiligheidssituatie. Daarbij is voor het kabinet de steun voor Oekraïne van groot belang, waaronder het leveren van munitie en luchtverdediging, in lijn met de motie Piri/Veldkamp³ en de motie Podt/Boswijk⁴, alsmede een ambitieus defensie-industriebeleid, in lijn met motie Boswijk.⁵ Nederland verwelkomt de nieuwe EU-partnerschappen met Japen en Moldavië. Het partnerschap met Moldavië is goed in lijn met de motie Paternotte/Brekelmans.⁶

Europese Defensie-industrie

De Raad zal spreken over de noodzaak tot opschaling van de productiecapaciteit van de Europese defensie-industrie. Op 5 maart 2024 publiceerden de Europese Commissie (hierna: Commissie) en de HV daartoe de Europese Defensie-Industrie Strategie (hierna: EDIS) en een wetgevend voorstel voor oprichting van het Europese Defensie-Industrie Programma (hierna: EDIP). Hierin worden voorstellen gedaan ter stimulering van gezamenlijke aanschaf door lidstaten, het opschalen van de productiecapaciteit en het verbeteren van leveringszekerheid van defensieproducten.

¹ Kamerstuk 29 521, nr. 478, 5 april 2024 – Kamerbrief over aanvullende artikel 100-bijdrage aan maritieme veiligheid Rode Zee

² Kamerstuk 29 237, nr. 201, 1 december 2023 – Nederlandse inzet in de Sahelregio.

³ Kamerstuk 21 501-20, nr. 1993, 12 december 2023 – Motie van de leden Piri en Veldkamp over uitspreken dat Nederland een voortrekkersrol moet blijven spelen in het steunen van Oekraïne

⁴ Kamerstuk 36 410 X, nr. 49, 7 februari 2024 – Motie van de leden Podt en Boswijk over uitspreken dat het voor de veiligheid en stabiliteit in Europa nodig is om Oekraïne zo lang als nodig en minimaal op hetzelfde niveau militair te steunen

⁵ Kamerstuk 36 410 V, nr. 58, 14 februari 2024 – Motie van het lid Boswijk over pleiten voor een ambitieus Europees defensie-industriebeleid en dit beleggen bij één verantwoordelijke Eurocommissaris

⁶ Kamerstuk 21 501-02, nr. 2854, 13 maart 2024 – Motie van de leden Paternotte en Brekelmans over de mogelijkheid van nadere veiligheidssamenwerking met Moldavië bezien.

Nederlandse inzet

Het kabinet is positief over de mededeling en de voorgestelde verordening die concrete maatregelen bevatten om de Europese Defensie Technologische en Industriële Basis (EDTIB) te versterken. Om de strijdkrachten van de lidstaten in het licht van de verslechterde veiligheidssituatie beter gereed te kunnen stellen en de slagkracht hiervan te vergroten en om de militaire steun aan Oekraïne te kunnen blijven voortzetten, is versterking van de Europese defensie-industrie hard nodig. Een gezamenlijke aanpak van lidstaten, het Europese Defensie Agentschap en de Commissie is van groot belang om in Europa meer verantwoordelijkheid te kunnen nemen voor de eigen veiligheid. Gezamenlijk kunnen EU-lidstaten de strategische afhankelijkheden verminderen. Daarnaast leidt gezamenlijke aanschaf tot standaardisatie en het tegengaan van fragmentatie. Bovendien biedt vraagbundeling meer zekerheid van afname aan de industrie, wat noodzakelijk is voor investeringen in het opschalen van de productiecapaciteit. In het BNC-fiche geeft het kabinet een appreciatie van zowel EDIS als EDIP.⁷ De beantwoording van de feitelijke vragen over EDIS en EDIP worden gelijktijdig met de geannoteerde agenda aan uw Kamer verzonden.

Militaire EU-steun aan Oekraïne

De Raad zal spreken over de voortdurende Russische agressie tegen Oekraïne. De noodzaak voor militaire steun van de EU en de lidstaten aan Oekraïne blijft onverminderd groot. De nietsontziende agressie van Rusland en de voortdurende vernietiging van steden en elektriciteitsvoorzieningen laten de noodzaak zien van een effectieve luchtverdediging. In de afgelopen weken zijn hernieuwde oproepen gedaan om met spoed munitie en luchtverdediging te leveren aan Oekraïne. De Raad zal spreken over de manier waarop de EU hierin kan bijdragen, bijvoorbeeld via de Europese Vredesfaciliteit (EPF). Naar verwachting worden op korte termijn verschillende Raadsbesluiten aangenomen over de implementatie van het *Ukraine Assistance Fund* (UAF), de envelop voor Oekraïne binnen de EPF. Daarmee kan de 5 mld. euro worden uitgegeven aan leveringen uit de voorraden van lidstaten en het gezamenlijk aanschaffen van materieel bij de industrie.

Verder zal de HV naar verwachting een update geven over de ontwikkelingen rondom de EU *Military Assistance Mission* voor Oekraïne (EUMAM). Mede hierdoor zijn inmiddels meer dan 40.000 Oekraïense militairen getraind.⁸ De verwachting van de HV is dat dit deze zomer zal stijgen naar circa 60.000 militairen.⁹

Nederlandse inzet

Nederland veroordeelt de voortdurende agressie van Rusland tegen Oekraïne. Oekraïne heeft de steun van de EU, de lidstaten en Nederland hard nodig om zichzelf te verdedigen aangezien de druk op de gehele frontlinie toeneemt. In internationaal verband spant het kabinet zich in om Oekraïne zo snel mogelijk te voorzien van de wapens en munitie die het land het hardst nodig heeft. Nederland draagt hieraan bij middels een bijdrage van 150 mln. euro aan het Duits geleide *Immediate Action on Air Defence* (IAAD). De eerste goederen uit deze bijdrage worden op korter termijn geleverd aan Oekraïne en 60 mln. euro voor de aanschaf van

⁷ Kamerstuk 22 112, nr. 3919, 28 maart 2024 – Fiche: Mededeling Europese Defensie-Industrie Strategie en Verordening Europees Defensie-industrie Programma

⁸ Kamerstuk 21 501-20, nr. 2019, 23 februari 2024 – Staat van de oorlog in Europa

⁹ Kamerstuk 21 501-28, nr. 264, 6 februari 2024

aanvullende luchtverdediging via Tsjechië. Daarnaast draagt Nederland met 250 mln. euro aan het Tsjechische munitie initiatief, zoals eerder met de Kamer is gedeeld. Ook gaat Nederland het Estse initiatief steunen om uit bestaande voorraden snel verschillende type munitie aan Oekraïne te leveren. Voor deze bijdragen zijn de gelden aangewend die het kabinet heeft vrijgemaakt voor de steun aan Oekraïne.

Nederland is positief over de grote aantallen Oekraïense militairen die door EUMAM zijn getraind binnen de EU, en ook over de vele complexe, specialistische trainingsmodules van hoge kwaliteit die zijn aangeboden. Het is daarbij van belang om de modules voortdurend aan te passen aan de ontwikkelingen en de Oekraïense behoeften. Nederland levert materieel gerelateerde en specialistische trainingen en opleidingen, waaronder op medisch gebied en draagt regelmatig bij aan collectieve trainingen in Duitsland. Nederland levert daarnaast doorlopend tot negen stafofficieren leveren aan de hoofdkwartieren van EUMAM, waaronder de plaatsvervangend commandant van het hoofdkwartier in Duitsland.

2. Ministeriële Steering Board EDA

Het Europese Defensie Agentschap (EDA) werkt aan een herziening van de lange termijn strategie (*long term review*). Samenwerking op het gebied van het ontwikkelen van *capabilities*, waaronder binnen de EU, is van groot belang om de defensie-industrie te versterken. De toegenomen ambities van lidstaten op Europese defensiesamenwerking en de proactieve rol van de Europese Commissie (CIE) op dit terrein sinds de Russische invasie, vormen de aanleiding om overeenstemming te bereiken over de rol en kerntaken van het EDA die passen bij deze ontwikkelingen. De huidige kerntaken EDA omvatten het ondersteunen van de ontwikkeling van defensiecapaciteiten en militaire samenwerking tussen de EU-lidstaten, het stimuleren van defensieonderzoek en -technologie en het versterken van de Europese defensie-industrie, en het fungeren als een militair gesprekspartner voor EU-beleid. Op 28 mei 2024 wordt de long term review ter goedkeuring voorgelegd aan de ministeriële bestuursraad van EDA. Hierin wordt voorgesteld om twee nieuwe kerntaken toe te voegen, namelijk het bundelen van vraag voor gezamenlijke inkoop en het vertegenwoordigen van de belangen van Ministeries van Defensie bij de ontwikkeling van civiel EU-beleid. Nederland verwelkomt deze belangrijke stappen.

3. Schuman Forum

Op 29 mei 2024 organiseert Hoge Vertegenwoordiger Borrell het tweede Schuman Forum (*Security and Defence Partnership Forum*). Hierbij komen de Ministers van Defensie van de EU lidstaten en die van 61 partnerlanden en partnerorganisaties (o.a. de NAVO en de VN) in Brussel bijeen. Daarnaast worden vertegenwoordigers van think-tanks en de academische wereld uitgenodigd. Het forum zal in het teken staan van hoe partnerschappen op het gebied van vrede, veiligheid en defensie kunnen reageren op urgente veiligheidsdreigingen, kunnen bijdragen aan mondiale vrede en veiligheid en het multilateralisme kunnen handhaven. Het kabinet verwelkomt dit initiatief en ziet het forum als een kans om met verschillende partners op het gebied van veiligheid en defensie te engageren. Ik ben voornemens aan het Forum deel te nemen.

4. Overige zaken

De HV heeft op 5 maart jl. een nieuw voortgangsrapport gepresenteerd over de implementatie van het EU Strategisch Kompas.¹⁰ Sinds de aanname van het Strategisch Kompas heeft de EU meerdere flexibel ingerichte missies en operaties opgericht in reactie op crises en instabiliteit, zoals EUMAM Oekraïne, het EU *Security and Defence Initiative* voor de Golf van Guinee (EUSDI GoG) en EUNAVFOR Aspides. Ook zijn er stappen gezet voor de operationalisering van de *Rapid Deployment Capacity* (RDC), de snel inzetbare capaciteit van de EU. Zo heeft de eerste militaire live oefening plaatsgevonden en is het MPCC (*Military Planning and Conduct Capability*) aan het groeien in omvang. De twee laatste inzetscenario's van de RDC – *Peace Enforcement* en *Conflict Prevention* – zullen naar verwachting door de Raad worden goedgekeurd. De overige drie inzetscenario's zijn al goedgekeurd, dit zijn: *Initial Phase of Stabilisation, Rescue and evacuation* en *Military Support to Humanitarian Assistance and Disaster Relief*. Nederland heeft een non-paper medeondertekend over het voorbereiden van de RDC op een eventuele inzet op de Westelijke Balkan als dit nodig is. Dit non-paper zal vertrouwelijk met uw Kamer gedeeld worden. Ook zijn er belangrijke strategische en defensiebeleidsupdates gerealiseerd, zoals nieuwe maritieme-, cyberdefensie- en ruimteveiligheidsstrategieën, gericht op het vergroten van EU's strategische capaciteiten.

Het kabinet heeft op 10 maart jl. het Nederlandse PESCO Nationaal Implementatie Plan 2024 aan het PESCO secretariaat toegestuurd. Dit stuk is als vertrouwelijke bijlage ter informatie bijgevoegd¹¹.

Tevens maakt het kabinet van deze gelegenheid gebruik om uw Kamer te informeren over de voorgenomen inzet van twee Nederlandse experts in het Cyber Rapid Response Team (CRRT). Nederland is deelnemer in dit door Litouwen geleide EU *Permanent Structured Cooperation* (PESCO)-project voor snel inzetbare, multinationale cyberteams. Het CRRT is verzocht om enkele systemen in kaart te brengen op het gebied van cyberveiligheidsrisico's. Nederland zal twee experts leveren aan dit team, dat half mei gedurende twee dagen vanuit Polen deze ondersteuning zal bieden.

De Minister van Defensie,
K.H. Ollongren

¹⁰ 2024 Progress Report on the Implementation of the Strategic Compass for Security and Defence, 18 maart 2024. Zie: https://www.eeas.europa.eu/eeas/2024-progress-report-implementation-strategic-compass-security-and-defence_en#top

¹¹ Ter vertrouwelijke inzage gelegd, alleen voor de leden, bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer